

T I T - M T T

Hevesy György Kémiaverseny

országos döntő

Az írásbeli forduló feladatlapja

8. osztály

A versenyző azonosítási száma: .....

Elért pontszám:

1. feladat: ..... pont

2. feladat: ..... pont

3. feladat: ..... pont

4. feladat: ..... pont

5. feladat: ..... pont

6. feladat: ..... pont

7. feladat: ..... pont

8. feladat: ..... pont

ÖSSZESEN: ..... pont

Eger, 2011.

Figyelem! A feladatokat ezen a feladatlapon oldd meg!
 Ha pótlapot kérsz, ne felejtse el ráírni a rajtszámodat!
 Megoldásod **olvasható** és **áttekinthető** legyen!
 A feladatok megoldásában a **gondolatmeneted követhető** legyen!
 A feladatokat tetszés szerinti sorrendben oldhatod meg.
 A feladatok megoldásához használhatod a periódusos rendszert.

1. feladat

Mely oxidokra igazak az állítások? A vegyületek **képletével válaszolj!**

alumínium-oxid, foszfor-pentaoxid, kén-dioxid, szén-monoxid, szén-dioxid, víz

- a) A tiszta levegőben előfordul: .....
- b) Redukáló hatású: .....
- c) Közönséges körülmények között szilárd halmazállapotú: .....
- d) Savban és lúgban is oldódik: .....

7 pont

2. feladat

Az alábbiakban felsorolt anyagok közül válaszd ki az adott kérdésnek megfelelő **hármát**, és írd fel **képletüket!**

ammónia, bróm, égetett mész, gipsz, hidrogén, hidrogén-klorid, kénsav, klór, kősó, metán, mészkő, rézgálic, salétromsav, szódabikarbóna, szén-dioxid

Közönséges körülmények között gáz, amelyet szájával felfelé tartott kémcsőben foghatunk fel: .....

Közönséges körülmények között szagos gáz: .....

Közönséges körülmények között folyékony: .....

Színes anyag: .....

Közönséges körülmények között gáz, amelynek vizes oldata savas kémhatású: .....

Vizes oldata lúgos kémhatású: .....

A vízben legrosszabbul oldódó három anyag: .....

14 pont

3. feladat

A kezdő kémikus ügyetlenkedik és vegyszereket cseppent a ruhájára:

- I. híg sósavat a fehér köpenyére;
- II. híg kénsavoldatot a harisnyájára;
- III. tömény kénsavoldatot a fehér köpenyére;
- IV. hypot (hipót) a piros szoknyájára vagy zöld nadrágjára;
- V. hipermangánoldatot a fehér köpenyére.

Egy esetben azonnal barna folt keletkezik (de lyuk nem), egy esetben még egy idő elteltével sem történik semmi látható változás. A másik három esetben is maradandó változás keletkezik a ruháján.

- a) *Melyik esetben keletkezik a barna folt?*
- b) *Melyik esetben nem történik baj? Mivel magyarázható ez?*
- c) *Sorold fel, hogy a maradék három esetben mi történik és miért?*

8 pont**4. feladat**

Írd fel az alábbi reakciók egyenletét!

Elemezd a folyamatokat! A részecskék **nevével** válaszolj!

A részecskék típusát (atom, ion, molekula) is nevezd meg!

Az a) folyamatban melyik részecske a redukálószer? .....

melyik részecske oxidálódott? .....

melyik részecske marad változatlanul? .....

A b) folyamatban melyik részecske az oxidálószer? .....

melyik részecske oxidálódott? .....

melyik részecske marad változatlanul? .....

10 pont

5. feladat

Azonos tömegű cinkport és vasreszeléket:

- a) feleslegben vett sósavban oldunk,
- b) feleslegben vett klórgázzal erélyesen oxidálunk.

Melyik fém és hányszor nagyobb

- a) *anyagmennyiségű hidrogéngázt fejleszt a sósavból,*
- b) *tömegű fém-kloriddá alakul a b) reakcióban, mint a másik?*

13 pont

6. feladat

Árpi a szertárban talált egy nagy üveg folyadékot. Annyit olvasott le a címkéről:

..... sav 5 tömeg%

A szertár leltára szerint sósav, kénsavoldat vagy salétromsavoldat lehet csak. Táblázat alapján a három sav ilyen töménységű oldatának sűrűsége $1,02 - 1,03 \text{ g/cm}^3$ között van, tehát közel azonos sűrűségűek.

A fiú ezután készített 500 cm^3 10 tömeg%-os NaOH-oldatot (ennek sűrűsége $1,11 \text{ g/cm}^3$). Kimért egy főzőpohárba 50 cm^3 -t a savoldatból, majd hozzákevert 15 cm^3 -t az elkészített lúgoldatból. pH-papírral megmérte a kémhatását: savas volt. Ezután újabb 5 cm^3 lúgoldatot kevert hozzá. Ekkor a pH-papír már lúgos kémhatást mutatott. Ezután vidáman felírta a címkére a vegyület nevét.

- Számítsd ki és írd le, hogyan készítette a lúgoldatot Árpi. Az oldatkészítéshez főzőpohár, üvegbot, mérőhenger, táramérleg, vegyszeres kanál, szilárd nátrium-hidroxid és desztillált víz áll a rendelkezésére.*
- Számítással mutasd meg, hogyan jött rá Árpi, melyik sav 5 tömeg%-os oldatát tartalmazza az üveg! Ehhez írd fel mindegyik savval a közömbösítés egyenletét is!*

20 pont

7. feladat

A telített meszes víz 1 dm^3 -e $0,022 \text{ mol}$ kalcium-hidroxidot tartalmaz oldott állapotban. A kalcium-kloridból 100 cm^3 desztillált víz $20 \text{ }^\circ\text{C}$ -on $74,6 \text{ g}$ -ot képes oldani.

500 cm^3 $0,1 \text{ mol/dm}^3$ -es sósavba néhány csepp fenolftaleinoldatot cseppentünk, majd $1,5 \text{ g}$ kalciumot dobunk. A fém végül teljesen feloldódik. Addig azonban – a kezdeti tapasztalatokhoz képest – *két jelentős változás* figyelhető meg az oldatban.

(A $0,1 \text{ mol/dm}^3$ koncentráció azt mutatja meg, hogy az oldat 1 dm^3 -e $0,1 \text{ mol}$ oldott anyagot tartalmaz.)

a) *Mit tapasztalunk, amikor a fémet az oldatba dobjuk?*

b) *Milyen jelentős változást figyelhetünk meg a továbbiakban? Mi az oka?*
Válaszodat számítással is támaszd alá!

c) *A következő változás során mit tapasztalunk? Mi az oka?*
Válaszodat számítással is támaszd alá!

13 pont

8. feladat

Az ipari kénsavgyártás során a keletkezett kén-trioxidot víz helyett tömény kénsavban oldják. A kén-trioxid dikénsavvá ($\text{H}_2\text{S}_2\text{O}_7$) egyesül a kénsavval, amelyből azután víz adagolásával előállítható a tömény kénsavoldat. A folyadékot óleumnak vagy vitriolnak is nevezik, és számítások során egyszerűen úgy is tekinthetjük, mint kénsavban oldott kén-trioxidot. Egy óleum 20,0 tömeg% kén-trioxidot tartalmaz, sűrűsége $1,92 \text{ g/cm}^3$.

- a) *Ha feltételezzük, hogy az óleum csak kénsav- és dikénsavmolekulákat tartalmaz, akkor a molekulák hány %-a dikénsav?*
- b) *Mekkora térfogatú 98,0 tömeg%-os, $1,84 \text{ g/cm}^3$ sűrűségű tömény kénsavat készíthetünk 100 cm^3 óleumból? Mekkora térfogatú desztillált vízzel kell ehhez elegyíteni?*

15 pont

